

Sextonde sessionen (1982)

Allmän kommentar nr 6: Artikel 6 (rätt till livet)

1. Rätten till liv, som formuleras i artikel 6 i konventionen, har behandlats i alla staters rapporter. Detta är den övergripande rättigheten som inte får inskränkas, även vid allmänt nödläge som hotar nationens fortbestånd (artikel 4). Kommittén har dock kunnat konstatera att den information som lämnats om artikel 6 ofta varit begränsad till endast någon enstaka aspekt av denna rättighet. Det är en rättighet som inte ska tolkas alltför snävt.

2. Kommittén noterar att krig och andra handlingar av massvåld fortsätter att vara en plåga för mänskligheten och tar livet av tusentals oskyldiga människor varje år. I FN-stadgan är hot eller användning av våld av en stat mot en annan stat redan förbjudet, förutom i utövandet av den inneboende rätten till självförsvar. Kommittén anser att staterna har den övergripande skyldigheten att förhindra krig, folkmord och andra handlingar av massvåld som leder till godtycklig förlust av liv. Alla ansträngningar att avvärja risken för krig, särskilt termonukleärt krig, och stärka internationell fred och säkerhet utgör den viktigaste förutsättningen och garantin för att skydda rätten till liv. I detta avseende konstaterar kommittén, i synnerhet, ett samband mellan artikel 6 och artikel 20, som fastställer att lagen ska förbjuda all krigspropaganda (punkt 1) eller uppmaning till våld (punkt 2) enligt denna bestämmelse.

3. Skyddet mot godtyckligt berövande av liv, som uttryckligen krävs i den tredje meningen av artikel 6 (1), är av allra största vikt. Kommittén anser att konventionsstater ska vidta åtgärder inte bara för att förhindra och bestraffa berövande av liv genom brottsliga handlingar, utan även att förhindra godtyckligt dödande från de egna säkerhetsstyrkorna. Berövande av liv som sker på grundval av en stats befogenheter är en mycket allvarlig fråga. Därför måste lagen strikt kontrollera och begränsa omständigheterna där en person kan berövas livet genom sådana befogenheter.

4. Konventionsstater ska även vidta konkreta och effektiva åtgärder för att förhindra att enskilda personer försvinner, något som tyvärr har blivit alltför vanligt och alltför ofta leder till godtyckligt berövande av liv. Dessutom bör staterna inrätta effektiva faciliteter och förfaranden för att grundligt utreda fall med saknade och försvunna personer under omständigheter som kan innebära en kränkning av rätten till liv.

5. Dessutom har kommittén konstaterat att rätten till liv alltför ofta har tolkats restriktivt. Uttrycket "inneboende rätt till livet" kan inte korrekt förstås på ett restriktivt sätt och skyddet av denna rätt förutsätter att staterna antar positiva åtgärder. I detta sammanhang anser kommittén att det vore önskvärt för staterna att vidta alla möjliga åtgärder för att minska spädbarnsdödligheten och öka livslängden, särskilt genom att vidta åtgärder för att avskaffa undernäring och epidemier.

6. Även om det följer av artikel 6 (2) till (6) att konventionsstaterna inte är skyldiga att avskaffa dödsstraffet helt, är de skyldiga att begränsa användningen och i synnerhet avskaffa det för andra än de "allvarligaste brotten". Följaktligen borde de överväga att se över sina strafflagar mot bakgrund av detta och är under alla omständigheter skyldiga att begränsa dödsstraffets tillämpning till de "allvarligaste brotten". Artikel 6 hänvisar också generellt till avskaffande på ett sätt som starkt talar för att (punkter 2 (2) och (6)) avskaffande är önskvärt. Kommittén drar slutsatsen att alla åtgärder för avskaffande bör betraktas som framsteg för åtnjutandet av rätten till liv i den mening

som avses i artikel 40, och bör som sådana rapporteras till kommittén. Kommittén konstaterar att ett antal stater redan har avskaffat dödsstraffet eller upphävt tillämpningen. Trots detta visar staternas rapporter att de framsteg som gjorts för att avskaffa eller begränsa tillämpningen av dödsstraffet är otillräckliga.

7. Kommittén anser att uttrycket "allvarligaste brotten" måste förstås restriktivt med innebörden att dödsstraffet ska vara en tämligen exceptionell åtgärd. Av de uttryckliga villkoren i artikel 6 följer också att det endast kan avkunnas i enlighet med den lag som gällde vid tiden då brottet begicks och inte får strida mot bestämmelserna i konventionen. De processuella garantierna som föreskrivs i dessa bestämmelser måste följas, inklusive rätten till en rättvis rättegång av en oberoende domstol, presumtionen om oskuld, minimigarantier för försvaret och rätten till prövning av en högre instans. Dessa rättigheter gäller utöver den särskilda rätten att begära nåd eller förvandla straffet.